

Rémy LAVILLE

Gellu Naum, poet român captiv în castelul orbilor*

(fragmente)

Într-o seară, la București, Gellu exclamă emoționat: „O iubesc pe Lygia!”. Rămăsese încremenit locului, dintr-o dată, pe stradă, ieșind noaptea de la ea; din acel moment, totul avea să se schimbe. Poetul are o revelație: Lygia este femeia predestinată. Destinul tocmai pecetluisese aceste două ființe. Războiul s-a terminat, existența e o primăvară care își împlântă rădăcinile în fericire. Lumea se deschide. Gellu începe să trăiască în Adevărul său.

Am adus-o pe Zenobia în scobitura digului și am viermuit acolo, nu știu cât timp, fără să ne spunem o vorbă, întinși umăr la umăr, cu fețele sprijinite de pământul umed al alveolei aceleia; era o mare dragoste și ne lipiserăm unul de altul, în beznă, iar dincolo de noi se întindea pelicula care ne cuprinde pe toți, ca o amibă ascunsă în fiecare dintre noi.

Peste un timp, ne-am dat seama că splendida toamnă care acoperise lumea se apropia de sfârșit; și cum, în mlaștini, iernile sunt deosebit de aspre, ne-am pregătit pentru hibernare; am lărgit, cu mâinile noastre, scorbura, am captușit-o cu crengile care ni se ofereau singure, n-am lăsat decât o ușă și o mică fereastră acoperite cu nuiiele împletite, ca să putem deschide la nevoie, am presărat pe jos flori de câmp aproape vestejite, am săpat acolo, înăuntru, o gură de apă, și, firește, o mică latrină; zilele se scurgeau lente, soarele devenea tot mai portocaliu. („Zenobia” de Gellu Naum, Editura Cartea Românească, 1985, pag. 18–19)

Miracolul – minunea, cum spune el – se înfăptuiește. „Nu știam nimic despre dragoste, dar o întâlnisem pe Lygia, singura frază pe care am scris-o bine”.

Zenobia îmi devansa gesturile și intențiile; nu știu dacă punctul ei de vedere coincidea cu al meu, deși s-ar putea spune că nu trăiam individual; dar punctul nostru de vedere, totdeauna coincident, era altceva decât coincidentă.

Aveam impresia că până și tăcerile ei îmi vorbeau despre ceva pe care îl știam de mult, ceva imposibil de formulat în cuvinte, simțit de obicei ca o împăcare, ca o știință totală și liniștită.

Zenobia mă aștepta să restabilesc pas cu pas o natură în parte uitată, în parte presimțită, dar care mă îndreptătea să mă îndoiesc de realitatea percepțiilor mele; această natură constituia pentru ea câmpul firesc al existenței. (idem, pag. 59)

Miracol înseamnă, de exemplu, să-ți vină cheful să mergi la cinematograful și s-o găsești pe Lygia, cu un bilet în mână, în fața intrării unei săli oarecare de la periferie.

* Rémy Laville, *Gellu Naum, poète roumain prisonnier au château des aveugles*, volum apărut la Éditions L'Harmattan, Paris, 1994, în coeditare cu Institutul Francez din București.

Scaunul se afla în cameră, la locul lui. Pe el am găsit un bilet de la Zenobia: „Te aștept la cinema“. Atât. Nici la ce oră, nici la care cinema.

M-am spălat și m-am odihnit un pic. Apoi, când am simțit că venise vremea, am pornit la întâmplare. Am luat un tramvai, pe urmă un autobuz, mă conducea lumina aceea... Am nimerit într-un cartier în care nu mai călcasem de mult. Am dat de un cinema de care nu mai auzisem până atunci. În fața intrării mă aștepta Zenobia, cu două bilete în mână. Mi-a spus: „La șapte începe...“. Era șapte fără cinci.

Am intrat. Nu ne-am mirat, nici eu, nici ea... (idem, pag. 216)

Miracol înseamnă să practici în doi „onirismul diurn“ pentru a bate apoi străzile la voia întâmplării. Miracolul este acest cântar public care-și azvârle tot mărunțișul la apropierea cuplului fără un ban în buzunar. Înseamnă o mie de nimicuri care nu-și găsesc noima decât în intensitatea dorinței lor.

Nici vorbă, disponibilitățile noastre, mai ales ale Zenobiei, ne-ar fi putut rezolva cu destulă ușurință micile mizerii ale vieții, dar niciodată nu ne-a trecut prin minte să le folosim pentru asemenea nevoi; iar dacă o dată sau de două ori am vârat câte o asemenea monedă în cutia unui telefon sau a unui cântar public și ne-am ales cu câte o poală de mărunțiș, aceasta a constituit pentru noi un joc: am văzut că se poate și, fără să ne mirăm sau să repetăm, am lăsat să se poată. (idem, pag. 58)

Seara, pe întuneric, Lygia, totodată Medium și Guru, îi citește poezii.

„Zenobia“, spuneam, „am scris niște poheme tâmpite, n-ai vrea să mi le citești tu? Sunt acolo, pe masă...“

Ea lua hârtiile, în beznă, cred că închidea și ochii, întunericul devenea cald și moale. Zenobia citea cu degetele, cuvintele picurau când limpezi, când turburi, le intuiau exact pe cele care trecuseră dincolo.

Altădată, când pohemele mele mă plictiseau (simțeam fiecare literă-frână, fiecare cuvânt venit să mă întoarcă, să readucă îngerul în closetul comun al mentalului și rătăceam prin imensul pustiu al revanșei), o rugam să-mi citească din cine știe ce carte, uitată de Maria. Odată a nimerit niște poeme în flamandă. Atunci, glasul ei ușor speriat mi-a șoptit în întuneric:

„Sunt într-o limbă străină...“

„Nu-i nimic“, i-am spus. „Cu atât mai bine...“

Ea și-a plimbat degetele peste file și a început să citească, sunetele păreau ciudate pentru urechile noastre, dar noi le înțelegeam sensul, de dincolo de cuvinte. (idem, pag.71)

Spiritul feminin este spiritul autentic și pur. Lygia desenează, legată la ochi, și dragostea produce opere neverosimile, de o precizie și de o frumusețe uimitoare pentru cineva care nu știe să deseneze. Uneori lucrează cu un creion în gură.

Întinsă pe un cearșaf, în întuneric, Zenobia a început să deseneze.

După un timp (am notat, ca de obicei, durata jocului: primul desen – 1/2 oră, al doilea, ceva mai mult), mi-am dat seama că ea adormise. Atunci am ridicat binisor de pe pieptul ei, ca să n-o trezesc, creionul, am aprins becul și am citit mai întâi titlul primului desen, caligrafiat cu deosebită aplicație, deși Zenobia nu folosise mâinile și ochii pentru asta: Zenobia în viața mea.

Și fără titlu mi-aș fi recunoscut trăsăturile, pentru că timpul cât dura un astfel de joc însemna pentru mine intrarea într-o stare de seninătate indescriptibilă în care simțeam fiecare liniuță, fiecare literă, fiecare cifră cu sensul lor de dincolo de noi și pentru că, după aceea, cu o luciditate care mă uimea de fiecare dată prin firescul ei, izbuteam să înțeleg cele mai criptice semne. Iată descrierea directă și simplă a desenului:

În centru se afla conturul feței mele, fără urechi, ca o mască stranie și diafană. Ochii, mai mici și mai depărtați decât îi am, priveau parcă spre înăuntru. Linia bărbiei părea o mângâiere a creionului. Gura, mult mai accentuată, domina toate cele trei elemente ale feței. (Țineam între dinți vechea mea pipă „en corne“.) Sprâncenele subliniau și ele un spațiu esențial deasupra căruia fruntea și părul mi se contopeau în rotoacele de fum.

Lipită de obrazul meu, acolo unde ar fi trebuit să-mi fie urechea stângă, se afla Zenobia. Părea un cercel uriaș sau o lampă-înfuzor întinsă până unde mi se termina bărbia. [...].

Senzația de straniu și diafan se degaja mai ales din ansamblu, zămislit parcă din transparențe și culori.

Al doilea desen, intitulat „Starea Lumii”, n-am să-l descriu. Am să spun doar că începea, jos, cu mulțimea infirmilor care viermuiau în marea cutie a maladiei conștientului și se termina în vârful piramidei, sub stea, acolo unde nu se mai află nimeni... (idem, pag.145–146)

Viața e incredibilă. Lygia și Gellu împărtășesc o iubire vecină cu extazul mistic, practică exerciții pe care Gellu vrea să le țină sub tăcere. Scopul lor e să devină ființă androgină, să nu mai fie doi, ci unul. Poetul începe să-i povestească Lygiei, în fiecare seară, cum s-a desfășurat ziua lui; până la cel mai mic și mai neînsemnat amănunt. Cutare gest, cutare privire, cutare atitudine, sau cutare gând, nimic nu trebuie uitat, nici măcar cea mai mică ironie, cea mai mică rană pe care-ar fi putut-o provoca aproapei. Unde duc aceste formule incantatorii? La secret. Lygia, cu ambii ochi acoperiți, scrie jumătatea unui text, Gelu, cealaltă. Androginul a produs o mare carte împodobită cu miniaturi, de o miză extremă – fructul ultim al fuziunii corpurilor și spiritelor. Când Gellu întredeschide această carte de vrăjitorie, o ține cu amândouă mâinile, fără s-o lase să-i scape; nu puteți decât ghici ceea ce se vede peste umărul său. Se pot întrezări crochiuri, texte despre alchimie, despre filosofie. Un desen al Lygiei are ca titlu „Drumul șarpelui”; e o reprezentare simplificată a lumii; drumul șarpelui e cel al vieții. „După moartea noastră, spune Lygia, vor putea s-o citească și să facă ce-or pofti cu ea”.

Traducerea: *Delia VOICU*

Nota redacției:

● Mulțumim Doamnei LYGGIA NAUM pentru ajutorul dat la întocmirea acestui capitol de revistă și pentru căldura cu care ne-a venit în întâmpinare.

● Despre dramaturgia lui Gellu Naum, ar fi trebuit să ne scrie criticul ION COCORA, apropiat poetului și director la THEATRUM MUNDI unde s-au montat două piese ale autorului.

Din păcate, până în momentul închiderii revistei, acest articol, în pofida repetatelor promisiuni, n-a intrat în posesia noastră. Întristător...